

יריב יוסף (ריבקין) ז"ל

נולד 5.12.1923 בחיפה

התגייס לפלמ"ח ב-1941

הצטרף לפל"ם ב-1946

נפטר ב-17.12.1998

רשמה: זהבה יריב

ה ע ס נ ה ר י ב י ו

זורק רימון ואנחנו כולנו פותחים באש. האורות כבים, והטנדר מתדרדר לאיזה ואדי, כנראה על יד התעלה. נהרג שם אנגלי ופצענו קשה שוטר ערבי, והיהודי (שהיה איתם) לא נפצע, אבל מרוב בהלה לא אמר כלום, שכב בתעלה יחד עם ההרוג והפצוע... יצחק רבין ונחום שריג הלכו בראש השירה וירדו ליגור, ואני נשארתי עוד פעם כמאסף עם המחלקה... חיכינו עד שאחרון המעפילים יעבור. היו לנו קצת בעיות עם הערבים. הדרוזים התחילו לצאת מהבתים. השתלטנו עם עליהם. וכאשר אחרון הלוחמים והמעפילים ירדו במורד ליגור, אנחנו הצטרפנו אליהם. ומההר, מלמעלה, ראינו תמונה שרואים אותה אחת בחיים. כל המשק מוקף בשתי טבעות, טבעת אחת - אני לא מגזים אם אגיד, עשרת אלפים איש. המוני המונים של אנשים מחיפה שבאו והקיפו את יגור כדי לחסום את הצבא הבריטי מלפרוץ פנימה לתפוס את המעפילים, והטבעת החיצונית - זה הצבא הבריטי שהקיף את כל האנשים האלה מחיפה. הייתה תמונה שלא מהעולם הזה עם התרוממות רוח אדירה. אנחנו ירדנו בשביל שיורד מההר לתוך המשק. התפרקנו מהנשק ובוזה נגמרה פעולת עתלית".

אומר אברהם ארן-ברן (בערב לזכרו של יוסקה 22.2.1999): "בתוך כל הרקע של הבלגן הזה, זה כל כך נשאר חרוט בזכרוני הצורה שבה יוסקה פיקד. ובדיעבד תמיד כשאני חושב על פעולת עתלית, אז זה יוסקה, הפלמ"ניק הראשון שפתח באש על הצבא הבריטי ומי שנהג ביד בטוחה בתוך הבלגן את כיתת החרד הזו שאחר כך הפכה למאסף".

בשנת 1946, ב-20 בפברואר פיקד יוסקה על מבצע פיצוץ הרדאר בסטלה מריס, בחיפה. פעולה זו של פיצוץ הרדאר התבצעה חודש לאחר ניסון הפיצוץ בפיקודו של "התרנגול" (רפאל גינצבורג ב-20.1.1946), אשר לא יצא אל הפועל בשל התראה טלפונית שקיבל מפקד המחנה הבריטי. יוסקה מספר:

"מיד עם תום המלחמה בשנת 1945 - התחיל הרדאר של חיל האוויר הבריטי לפעול. זה היה דבר חדשני מאוד באותה תקופה. הבריטים כבר הירשו לעצמם להוציא מכשירי רדאר ששימשו אותם במלחמה נגד הגרמנים, הביאו אחד מהם והתקינו אותו על הצוק של הכרמל ליד סטלה מריס.

יוסף יריב - יוסקה - נולד בארץ ישראל, בחיפה להוריו בתיה ויצחק ריבקין בני העלייה השלישית, בכ"ז בכסלו תרפ"ד.

חייו של יוסקה מעוגנים בשורשים עמוקים של הוויה ועשייה לבטחון המדינה בתקופה של טרום המדינה ובתקופת המדינה. כבר בגיל 11 השתייך למסגרת "ההגנה" בכפר מל"ל שבשרון. עם הקמת הפלמ"ח היה מראשוני המתגייסים, מראשוני פלוגה א' (יוני 1941). במסגרת שרותו בפלמ"ח נטל חלק בתפקידים ובמבצעים מיוחדים.

בשנת 1945 בליל ה-9-10 באוקטובר במבצע שחרור המעפילים ממחנה המעבר בעתלית, היה יוסקה ריבקין ממפקדי הפריצה למחנה ושחרור המעפילים. מבצע זה מסמן את ראשית תקופת המאבק בבריטים כשההעפלה הופכת להיות הנושא המרכזי במאבק.

יוסקה מספר (בראיון עם עזרא גרינבוים 1986):

"בעתלית שהו אז במחנה כ-220-210 מעפילים. פתאום הגיעה שמועה שעומדים לשלוח אותם בחזרה למקום כלשהו ולא לנכותם ממכסת הסרטיפיקטים, ואז הוחלט לפרוץ למחנה עתלית ולשחררם. נחום שריג היה מפקד הפעולה... התוכנית הייתה - בשלב ראשון להחדיר חוליה למחנה ולהכין את העולים וגם להכין השתלטות על הזקיפים מבפנים. במקביל - אנחנו עם כל הפלוגה, עם הכוח, היינו צריכים להגיע מיגור לבית אורן, מבית אורן לרדת במדרון של הכרמל ולהגיע למחנה, לפרוץ אותו, לשחרר את המעפילים ואם נחוץ - בכוח הנשק, ולהביא אותם בחזרה לבית אורן וליגור.

תפקיד המחלקה הזאת של יצחק רבין כשאני סגנו, היה לפרוץ למחנה, לתפוס עמדות מול הצריפים של המשמר הבריטי שם, וכאשר כל העולים יצאו - לשמש מאסף ומאבטח מאחור, שלא יפריעו לשחרור... פתאום אנחנו רואים אורות מרחוק מכיוון אחוזה, הייתה מכונית, אורות נסעו. וכבר מתחילים דמדומים של בוקר. מתקרב טנדר של משטרה ומגיע עד החסימה ואז אני מתרומם, ואני צועק בקול גדול: GO BACK, TURN AROUND, תחזור, והם לא זזים, המנוע עובד. ואני מחליט ואומר: אברהם, תזרוק רימון וכל המחלקה שלושה כדורים אש, לתוך הטנדר. והוא

הארגוני. כך שפה למעשה אני קיבלתי פלוגה שהמחנות שלה היו בשדות-ים, בקיבוץ מעברות, בעין המפרץ, במספר משקים שגובלים עם הים פחות או יותר. כמובן שעיקר הפעילות של הפלוגה הימית, היה לעסוק בהורדת העולים מאוניות המעפילים. זה היה עיקר העיסוק שלנו אז. כאשר תמיד, אנחנו, הפלוגה הימית נתנה את הגרעין של המקצוענים בתוספת יחידות אחרות של הפלמ"ח שעסקו גם בסיוע בהשטת הסירות, וגם באבטחת האזור, אזור הפעולה, מפני הבריטים, ואחר כך פיזור המעפילים בישובים. התקופה הזאת יחסית לא הייתה ארוכה".

אומר איזו רהב (בערב לזכרו של יוסקה 22.2.1999):
"במרץ 1946 הגעתי לקיבוץ שדות-ים לקורס 6 של הפל"ם. בראיון עם מפקד הקורס - יוסקה ריבקינד, ראיתי לפני אדם מבוגר אבל שופע ציונות ורוח טובה. (בדיעבד התברר לי שהאדם המבוגר הזה היה מבוגר ממני בשלוש שנים). יוסקה לא היה ימאי גדול אבל הקורס כשלעצמו היה מעולה מבחינת המקצועיות והמורל שיוסקה נטע בנו. באותה שנה (1946), הוטל על יוחאי בן-נח, משה נחשון (ליפסון) ועלי לפגוע באוניות הגירוש במפרץ חיפה. ערב לפני הפעולה התכנסה חבורה בדירה על הכרמל, שכללה בין היתר את יצחק שדה, יגאל אלון, נחום שריג ויוסקה שבינתיים נעשה מפקד הפלוגה הימית. אני לא יודע מה שדיברו הגנרלים אז. משה ואני היינו בסך הכל טוראים, עמדנו מהצד, לפתע ניגש אלי יוסקה, תופס אותי ביד ואומר לי בטון חצי פיקודי, חצי אבהי, חצי חברי: "איזו, תבצע ותחזור אני צריך אותך". המשפט הקצר הזה והקולע חדר לתוכי. ובאמת למחרת כאשר שחיתי מול האוניה הגדולה, שזה אני חושב פעם ראשונה ראיתי אוניה, הכרתי עד אז בסך הכל סירות, ומאחורי העיר חיפה עם האורות ולך יש הרבה זמן לחשוב ולהרהר. מלחמה הרי לא הייתה, בסך הכל היה מאבק שרק מעטים נטלו בו חלק וכל הזמן המשפט של יוסקה 'בצע, תחזור אני צריך אותך' ואכן כך היה".

מראשית 1947 ועד סוף מרץ 1948 - שירת יוסקה כשליח הפלמ"ח במילנו שבאיטליה, שם עסק בנושא "הרכש" ולפרקים גם בעלייה ב'. יוסקה היה שותף לסוד רכישת הנשק בצ'כיה על-ידי אהוד אבריאל וכן היה שותף למעשה רכישת האוניה "נורה" בוונציה. האוניה "נורה" שהביאה ב-1.4.1948 את הנשק אשר שינה את פני המלחמה (4500 רובים צ'כים, 500 מקלעים, 250 בזות ו-5 מליון כדורים), ואיפשר את "מבצע נחשון" שהביא לפריצת הדרך לירושלים. על כך אמר בן-גוריון (בשירור ברדיו במלאת 20 שנה להגעת האוניה "נורה"): "בלי הנשק הזה לא היינו נשאים בחיים". לקראת סוף מרץ חזר יוסקה לארץ כדי להצטרף למלחמת העצמאות ולהשלים מספר משימות: להעביר לגורמים המתאימים את ה-"BILL OF LADING" (שטר המטען) שנשא עימו בסליק, לדווח לישראל גילי את כל שנמסר לו בע"פ ובכתב ע"י אהוד אבריאל ומוניה

ובשיטה הזאת, זה מאוד הקל עליהם לגלות ממרחק רב את אוניות המעפילים שלנו, שלחו לשם את המשחתות כדי לצוד את המעפילים. היו צדים אותם וגוררים אותם לקפריסין. חלק מהם הביאו ארצה והכניסו למחנות הסגר בעתליה

הגענו לטכניון בהסתננות יחידים ובטכניון נחום אמר לי: תשמע, הפעולה הזאת היא מאוד סמלית, פעולת הרדאר. לכן, לא רוצים לערבב אותה בפעולות שקשורות בפיצוץ תחנות משטרה בחופים וכו'. וזה חיוני ביותר, אז יש לי הוראה "לבצע בכל מחיר". אמרתי לו: מה זה בכל מחיר? אז הוא אומר: תראה, בוא נחשוב יחד. אם תיתקלו בגדר החיצונית, אז צריך לסגת, מפני שזה מסוכן יהיה. אם תיתקלו בגדר האמצעית, זה כבר לשיקול דעתך - אם אתה רואה שמתחיל רעש ויש אפשרות שלא תצאו חיים. אם אתם נתקלים בגדר הפנימית, אז כבר לא משנה כלום - לבצע בכל מקרה".

יגאל אלון אומר (תולדות ההגנה, במאבק למלחמה, כרך ג', חלק שני, עמ' 867):

"חודש ימים לאחר מכן יצאה שוב יחידת פלמ"ח לפוצץ את הרדאר בפיקודו של יוסף ריבקינד (יריב)... הייתה זו פעולה מופתית בהתרחשה ללא אבידות בנפש, בה חברו כשרון התכנון והביצוע בצד אומץ הלב".

בשנת 1946 - התמנה יוסקה למפקד הקורס השישי של הפל-ים (מרץ, אפריל, מאי), ובהמשך אותה שנה (יוני-נובמבר), היה יוסקה למפקד השני של הפל-ים (אחרי אברהם זכאי).
יוסקה מספר:

"בינתיים הפלמ"ח מגיע לרה-ארגון. נחום שריג מקבל את הגדוד הרביעי. הוא קורא לי, כבר הייתי מפקד מחלקה מנוסה, וגם עתיר פעולות, ומטיל עלי לפקד על קורס ימי, על הקורס השישי. כפי שאמרתי, היו מחזורים בני שבועיים של כל הפלמ"ח - כל פעם קבוצה אחרת, שהייתה שבועיים בקיסריה והשיטה סירות. זה כדי שנוכל להיעזר באנשים לצורך הורדת המעפילים מהאוניות. והיו קורסים של ימאים ממש, שכבר היו במסגרת הפלוגה הימית. והקורסים האלה נמשכו מספר חודשים. אחד מהם היה קורס מספר 6 ואני נקראתי לפקד עליו. אני לא הייתי ימאי, אני גם עד היום לא ימאי. ואני גם לא במיוחד אוהב את הים, אני אוהב את השמש. אבל אני הייתי מפקד הקורס, כאשר צוות המדריכים היו ימאים והיה גם מדריך ראש. למעשה ניהלתי את הקורס מבחינה פיקודית ואדמיניסטרטיבית, כאשר הצד המקצועי מובל על-ידי ימאים. כאשר הקורס הזה נגמר, נחום קרא לי, הטיל עלי לפקד על הפלוגה הימית. הבעייה של פיקוד על פלוגה במושגים ההם בימים ההם, לא הייתה שאני צריך לשמש הסמכות המקצועית העליונה. היו ימאים מכל מיני סוגים. היה ברציק והיה שמוליק טנקוס והיה יוחאי ואחרים. אבל פלוגה במושגים ההם, הייתה יותר כמושג של הצד

"קיסריה" - אגף המבצעים של "המוסד".
באוקטובר 1967 מתמנה יוסקה לנציג ראש המוסד באירופה
ומקום מושבו בפריז.

בשנים 1969-1971 הקים יוסקה יחידה חדשה במסגרת
"המוסד" שעניינה היה טיפול בבעיות מיוחדות שנוצרו
לאחר מלחמת ששת הימים.

בראשית 1972 מסכם יוסקה 30 שנות שליחות, מודיעין
ובטחון ופורש מן "המוסד" לפעילות אזרחית מרתקת ורבת
הישגים.

תקופתו של יוסקה באמ"ן ובמוסד היא תקופה של בניית
תשתית מחודשת, תקופה של עשייה רבת פעלים, רבת
עלילות ומבצעים אשר החסוי בהם עולה על הגלוי.

אומר מאיר עמית (בערב לזכרו של יוסקה יריב 22.2.1999):
"יוסקה היה אחד מאלה שפרצו את גבולותיה הצרים של
המדינה. הוא תרם רבות להרחבת גבולותיה לאו דווקא
בדרך של מלחמה חזיתית עם האויב. פריצותיו של יוסקה
היו הרבה יותר מתוחכמות. הוא היה אחד מאלה שהקנו
למדינה את העיניים והאוזניים ארוכות הטווח, ובצורה כזו
הרחיבו את שטחה והעניקו לה את המרחב והזמן שהיו
נחוצים בעת חרום... חיוו של יוסקה לא היו בכדי טביעות
אצבעותיו חרותות עמוק בנתיבי תולדותינו, ומורשתו קנתה
לה שבייתה של ממש באורחותיהם של לוחמי הסתר,
ממשיכי דרכו".

ב-17 בדצמבר 1998, כ"ח בכסלו תשנ"ט, נפטר יוסקה
יריב (ריבקינד). השאיר אחריו אשה - זהבה, בת - ליהי
יריב-לאור, חתן - דן לאור, ארבעה נכדים - אברהם, יצחק,
דוד, עמוס, אחות - צביה ומשפחה, בני משפחה נוספים
וחברים.

מרידור, לזהות את ה"נורה" בעודה בלב-ים ולהציגה בפני
מרכז הרכש בארץ באותה עת (פיני וזה), שכן איש מבלעדיו
לא יכול היה לזהותה.

באפריל 1948 יצא יוסקה לקפריסין בספינת דייגים (עם
דוד מימון) לצורך עסקת רכש נוספת, שלא צלחה בסופו
של דבר וחזר לארץ ב-15.5.1948 על אחת משתי אוניות
ה"פאן", שהחזירו את המעפילים מקפריסין לארץ.

ב-17 במאי 1948 הצטרף יוסקה לתטיבת הנגב והתמנה
לסמג"ד גדוד 7 וביוני 1948, אחרי קרב אישרוד, אחרי
נסיגות קרביים, ואחרי מבצע כפר דרום בפיקודו - התמנה
יוסקה למפקד הגדוד ה-8. גזרת אחריותו של הגדוד השמיני
כללה את המרחב שמדרום לכביש עזה-באר שבע, על כל
יישוביו, ואת היישובים המבודדים בית-אשל ונבטים. הגדוד
השמיני בפיקודו של יוסקה ריבקינד השתתף בכל המבצעים
החל מ"מבצע יואב" וכלה ב"מבצע עובדה".

כמהלך ימי המלחמה באוקטובר 1948, נושא יוסקה את
זהבה ביין ילדת תל-אביב לאישה.

בשנת 1949 - עם תום מלחמת העצמאות ועד סוף 1952
שירת יוסקה כמתאם בין התעשייה הצבאית ומשרד הבטחון,
כאיש צה"ל ופורש.

בראשית שנת 1956 נקרא יוסקה יריב לחזור לצה"ל, לאמ"ן,
ליחידה מבצעית, חשאית ומודרת.

בשנת 1957 מתמנה לראש היחידה באירופה ויוצא עם
משפחתו לציריך.

בשנת 1958 חזר ארצה ומתמנה למפקד היחידה.
בשנת 1963 בעקבות השינויים הפוליטיים במדינת ישראל,
מועברת היחידה כולה בפיקודו של אל"מ יוסף יריב, ביחד
עם ראש אמ"ן - מאיר עמית, מאמ"ן ל"מוסד" וכינויה

קורס מפקדי סירות מס' 6 - 1946